

Nd. 315. Frumvarp til laga

um fiskveiðasjóð Íslands.

Frá sjávarútvegsnefnd.

1. gr.

Tilgangur fiskveiðasjóðs Íslands er að styðja sjávarútveg Íslendinga með hagkvæmum stofnlánnum.

2. gr.

Stofnfé sjóðsins er:

Eignir fiskveiðasjóðs Íslands, skuldaskilasjóðs vélbátæigenda og styrktar- og lánasjóðs fiskiskipa (sbr. lög um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa 25. marz 1944),

eins og þær eru nú, og framlag það, er ríkisstjórninni með XXIV. lið 22. gr. fjárlaga fyrir árið 1945 var heimilað að verja til aukningar fiskiskipastóls landsins.

Tekjur sjóðsins eru:

1. Útflutningsgjald af sjávarafurðum, sem ríkissjóður innheimtir samkvæmt lögum nr. 63 28. jan. 1935.

2. Vextir.

3. gr.

Fiskveiðasjóður veitir lán gegn fyrsta veðrétti í fiskiskipum og öðrum veiðiskipum, fiskflutningaskipum, fiskverkunarstöðvum, síldarsöltunarstöðvum, verksmiðjum til úrvinnslu úr sjávarafurðum, dráttarbrautum, skipasmíðastöðvum, olíugeymslustöðvum, vélsmiðjum og öðrum þeim fyrirtækjum, sem vinna eingöngu eða að langmestu leyti í þágu sjávarútvegsins.

Lánin eru tvenns konar.

A-lán, er eingöngu má verja til greiðslu á atvinnutækjum smíðuðum erlendis og til kaupa erlendis á efni og vélum til skipasmíða eða annarra framkvæmda innanlands.

B-lán, er verja má til innlendra framkvæmda að því leyti, sem þær krefjast ekki erlends gjaldeyris.

Á skuldabréf lánþega skal skrá, hve mikill hluti lánsins er veittur sem A-lán og hve mikill hundraðshluti afborgana skoðist sem afborgun á A-láninu, en að öðru leyti skal fara með lánið sem væri það eitt.

Lánveitingar úr sjóðnum eru bundnar því skilyrði, að nýbyggingarráð hafi samþykkt þær framkvæmdir, sem um er að ræða, sem lið í heildaráætlun þess um þjóðarbúskap Íslendinga.

4. gr.

Nýbyggingarráð úrskurðar hverju sinni, samkvæmt beiðni fiskveiðasjóðs, hve miklum erlendum gjaldeyri hafi verið varið til fyrirtækis, sem fiskveiðasjóður lánar út á, hvort heldur er um innflutning, nýsmíði, stærri umbyggingar eða viðgerðir að ræða, og gildir þetta jafnt um skip sem aðrar eignir.

Samkvæmt slíkum úrskurði nýbyggingarráðs skal seðladeild Landsbankans skylt að lána fiskveiðasjóði Íslands upphæð í íslenskum krónum, er samsvari A-lánnum sjóðsins.

Seðladeild Landsbankans veitir fiskveiðasjóði lánin jafnóðum í opnum reikningi, en við hver árslok skal sameina lánveitingar þess árs í eitt lán, og má sam- anlögð skuld fiskveiðasjóðs aldrei fara yfir 100 millj. kr.

Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar fiskveiðasjóðs gagnvart seðladeild Landsbankans.

5. gr.

Fiskveiðasjóður skal endurgreiða seðladeild Landsbankans á hverju ári jafnháa upphæð og þau A-lán nema, er falla í gjalddaga á því ári, án tillits til þess, hvort skuldunautar fiskveiðasjóðs greiða á tilteknum tíma.

6. gr.

Fiskveiðasjóði skal heimilt, ef stofnfé hrekkur ekki til fyrir þeim B-lánnum, sem álitin eru æskileg, að gefa út handhafavaxtabréf allt að tvöföldum stofnsjóði sínum.

Handhafavaxtabréfin eru tryggð með eignum sjóðsins og með ábyrgð ríkissjóðs.

7. gr.

Út á ný skip má lána allt að $\frac{2}{3}$ (tveimur þriðju) af virðingar- eða kostnaðarverði, sé það lægra, og út á aðrar eignir allt að $\frac{1}{3}$ (þremur fimmtu) af virðingar- eða kostnaðarverði, sé það lægra.

Þó má lána allt að $\frac{3}{4}$ (þremur fjórðu) út á ný skip og $\frac{2}{3}$ (tvo þriðju) út á aðrar eignir, ef hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélag gengur í ábyrgð fyrir skilvísri greiðslu afborgana og vaxta, þar til lánið er greitt niður um einn þriðja.

Um lán út á skip eldri en eins árs fer eftir ákvörðun sjóðsstjórnar í hvert skipti.

8. gr.

Lengsti lánstími er 20 ár fyrir ný skip, en annars 15 ár. Sé lánstími 10 ár eða lengri, skal haga afborgunum lána þannig, að helmingur lánsins eða því sem næst sé endurgreiddur, þegar liðnir eru $\frac{2}{3}$ (tveir fimmtu) af lánstímanum. Félagi, sem fengið hefur lán úr fiskveiðasjóði og nýtur hlunninda vegna framlags í varasjóð samkv. ákvæðum 3. gr. laga nr. 20 20. maí 1942, skal skylt að verja 50% af því fé, er það leggur í varasjóð, til aukalegra afborgana af lánum úr fiskveiðasjóði, enda falla þá niður ákvæði 14. gr. b. í sömu lögum um framlag í nýbyggingarsjóð.

Einstaklingar og sameignarfélög, er lán hafa fengið úr fiskveiðasjóði, mega draga frá skattskyldum tekjum sínum þær fjárupphæðir, er þau verja til aukalegra afborgana af lánum hjá fiskveiðasjóði, þó eigi hærrí fjárhæð en sem nemur 20% af hreinum tekjum þeirra af útgerð á árinu, enda falla þá niður ákvæði 14. gr. í lögum nr. 20 20. maí 1942 um framlög í nýbyggingarsjóð.

9. gr.

Fiskveiðasjóði er heimilt að veita bráðabirgðalán, meðan stendur á byggingu skipa eða mannvirkja, en jafnan skulu slík bráðabirgðalán endurgreidd að fullu, þegar hin föstu stofnlán eru afgreidd.

10. gr.

Vextir af lánum úr fiskveiðasjóði skulu ákveðnir af ráðherra, en skulu þó ekki vera hærrí en 2.5%. Vextir og afborganir greiðast fyrir fram fyrir eitt ár í senn eða hluta úr ári, miðað við gjalddaga, sem vera skal 1. nóvember ár hvert. Ef tilskilið árgjald er ekki greitt að fullu á gjalddaga, má reikna 0.5% dráttarvexti af hinni vangoldnu upphæð fyrir hvern hálfan mánuð, sem greiðsla dregst.

11. gr.

Skytt er lántakendum að hafa hinar veðsettu eignir svo hátt váttryggðar, að vel nægi fyrir áhvilandi lánum, og tekur veðréttur fiskveiðasjóðs jafnan einnig til váttryggingarfjárins.

Ef til útborgunar váttryggingarfjár kemur, getur fiskveiðasjóður krafizt, að honum sé greidd beint upphæð, sem svarar áhvilandi láni eða lánum í sjóðnum.

12. gr.

Eignir þær, er fiskveiðasjóður tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð sjóðsins. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn fiskveiðasjóðsins megi tilnefna þá menn, er skulu framkvæma virðingarnar. Stjórn sjóðsins getur hvenær sem er heimtað skilríki fyrir því, að veðsettum eignum sé vel við haldið og að veðið hafi ekki rýrnað.

13. gr.

Öllum skuldunautum fiskveiðasjóðs Íslands er skylt:

- a. Að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té afrit af rekstrarreikningum fyrirtækja sinna í því formi, sem reikningaskrifstofan ákveður.
- b. Að bjóða hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélagi forkaupsrétt eða ráðstöfun á forkaupsrétti að þeim eignum, sem lán hvílir á í fiskveiðasjóðnum, ef til sölu kemur, og eigandi sjálfur hefur ekki innansveitarkaupanda að.

14. gr.

Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr fiskveiðasjóði komnar í gjalddaga án uppsagnar:

- a. Þegar tilskilið árgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga.
- b. Við eigandaskipti að veði fyrir láni, eða ef veðið ferst, er selt eða sett á uppboð.
- c. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að verðgildi, að lánið er eigi svo tryggt sem æskilegt er að dómi lánveitanda.
- d. Ef veðsettu skipi er ekki haldið úti til fiskveiða eða fiskflutninga sex mánuði ár hvert, eða fyrirtæki hættir störfum eða breytir svo rekstri sínum, að hann fullnægir ekki ákvæðum 3. gr. þessara laga.

15. gr.

Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur fiskveiðasjóður heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarins dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febrúar 1847, 10. gr., eða láta leggja það fiskveiðasjóðnum út til eignar, ef þörf er á.

Fiskveiðasjóður þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómsskoti.

Fiskveiðasjóður ber hins vegar ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og er skuldunaut rétt að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu.

Fiskveiðasjóður getur samið svo um við skuldunauta sína, að uppboðið á veðsettum eignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara.

16. gr.

Nú er skip eða fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett í fiskveiðasjóði, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal stjórn sjóðsins gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sinn vera við uppboðið.

17. gr.

Fiskveiðasjóður er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. Öll skjöl viðvíkjandi lánnum, er sjóðurinn veitir eða tekur, eru undanþegin stimpilgjöldum.

Eignar- og veðbókarvottorð ber að láta sjóðnum í té án endurgjalds.

18. gr.

Yfirumsjón fiskveiðasjóðs er í höndum þess ráðherra, er fer með sjávarútvegsmál.

Ráðherra skipar þriggja manna nefnd til þriggja ára í senn; skal einn nefndarmanna vera starfandi útgerðarmaður, skipaður eftir tilnefningu stjórnar Landsambands útvegsmanna; annar starfandi sjómaður, eftir tilnefningu stjórnar Alþýðusambands Íslands; hinn þriðja skipar ráðherra án tilnefningar, og er hann formaður nefndarinnar.

Hlutverk nefndar þessarar er að ákveða útláns- og starfsreglur sjóðsins innan þeirra takmarka, sem lög þessi setja. Skal nefndin koma saman í því skyni eigi sjaldnar en ársfjórðungslega.

Útvegskbanki Íslands h/f í Reykjavík annast alla starfrækslu sjóðsins. Skal fiskveiðasjóður vera sérstök deild í bankanum með aðskildum fjárhag og bókhaldi.

19. gr.

Ákvæði 15.—17. gr. gilda einnig um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, eftir því sem við á.

20. gr.

Reikningar fiskveiðasjóðs skulu endurskoðaðir af tveim mönnum, er ráðherra skipar.

Ráðherra ákveður þóknun til lánanefndarmanna og endurskoðenda.
Kostnaður við rekstur fiskveiðasjóðs greiðist af tekjum sjóðsins.

21. gr.

Framkvæmdastjórn sjóðsins skal á hverju miðju reikningsári, og oftast ef þörf gerist, gefa ráðherra stutt yfirlit yfir hag sjóðsins. Auk þess getur ráðherra, hvenær sem er, krafist allra upplýsinga um hag sjóðsins.

Eftir hver áramót gefur framkvæmdastjórn ráðherra fullkominn endurskoðaðan reikning og skýrslu um hag og starfsemi sjóðsins á árinu. Ársreikninginn skal birta í B-deild Stjórnartíðinda.

22. gr.

Í reglugerðinni fyrir fiskveiðasjóð Íslands má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé sérstaklega gert ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau ekki í bága við nein ákvæði í lögnum.

23. gr.

Þeim einstaklingum og félögum, er gefið hefur verið vilyrði fyrir styrktarlán-um úr styrktar- og lánasjóði fiskiskipa, skal gefinn kostur á að njóta vilyrða þessara laga gegn því að afsala sér rétti sínum til styrktarlánanna, eða að njóta þeirra og þá um leið þeirra vaxta og lánakjara, er gildandi voru hjá fiskveiðasjóði Íslands fyrir gildistöku þessara laga.

24. gr.

Stjórn fiskveiðasjóðs Íslands er skylt að fara með öll lán, veitt frá ársbyrjun 1945 til gildistöku þessara laga, sem væru þau bráðabirgðalán, skv. 9. gr. þessara laga, og veita ný lán samkvæmt ákvæðum þessara laga í stað þeirra, sem veitt eru á áður nefndu tímabili.

25. gr.

Lög nr. 34 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands, og lög nr. 9 24. marz 1944, um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa, eru úr gildi felld.

26. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Frá 1. janúar 1946 til ársloka 1949 skal gjald það, er um ræðir í lögum nr. 47 19. maí 1930, um fiskveiðasjóðsgjald, renna til þess að greiða stofnkostnað byggingar til fiskiðnrannsóknna og fiskifræðirannsóknna, sem reist verður á vegum Háskóla Íslands og á lóð hans.

Við árslok 1949 skulu lög nr. 47 19. maí 1930, um fiskveiðasjóðsgjald, falla úr gildi.

G r e i n a r g e r ð.

Frumvarp þetta er flutt að beiðni atvinnuáráðherra. Nefndarmenn áskilja sér rétt til að flytja breytingartillögur og fylgja brtt. við það. Frá ráðherra fylgdi frumvarpinu eftirfarandi greinargerð:

Frumvarp þetta er samið af nýbyggingarráði, og hafa verið gerðar á því nokkrar breytingar í samráði við nýbyggingarráð.

Frumvarp þetta og frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 62 frá 27. nóv. 1944, um nýbyggingarráð, mynda efnislega séð eina heild, og er aðalinnihald þessa frumvarps þetta: Fiskveiðasjóður skal veita stofnlán til þeirra framkvæmda, sem núverandi ríkisstjórn beitir sér fyrir á sviði sjávarútvegsins og þeirra atvinnugreina, sem starfa í sambandi við hann. Eiga lánin að vera tvenns konar, A-lán og B-lán. A-lánunum má eingöngu verja til greiðslu á atvinnutækjum smíðuðum erlendis og til kaupa erlendis á efni og vélum, en B-lánunum skal verja til innlendra framkvæmda. Fjár til A-lánanna skal aflað með þeim hætti, að seðladeild Landsbankans skal skylt að lána fiskveiðasjóði íslenzkan gjaldeyri, sem sé sem næst sami hundraðshluti af gjaldeyrisnotkuninni og lán fiskveiðasjóðs eru af verði framkvæmda þeirra, sem lánin eru veitt til (sbr. 2. gr. frumvarps til laga um breyting á lögum nr. 62 27. nóv. 1944). Vextir af þessum lánnum eru $1\frac{1}{2}\%$ (sbr. 3. gr. frv. til laga um breyting á lögum nr. 62 27. nóv. 1944) og eru miðaðir við, að Landsbankinn fái $\frac{1}{2}\%$ hærri vexti heldur en hann hefur fengið af hinu erlenda fé nýbyggingarreiknings. Fjár til B-lánanna skal afla með skuldabréfaútgáfu, að svo miklu leyti sem fé sjóðsins hrekkur ekki til eða nauðsynlegt er talið að halda því sem handbæru fé. Útgáfa skuldabréfa má hæst nema tvöfaldri hreinni eign hans eins og hún er á hverjum tíma. Þegar sjóðurinn hefur starfsemi sína með hinu nýja fyrirkomulagi, má áætla, að hrein eign hans sé um það bil 24 millj. kr., þannig að skuldabréfaútgáfa sjóðsins frá upphafi má nema allt að 48 millj. kr. Svo framarlega sem sjóðurinn kemst hjá alvarlegum töpum, má gera ráð fyrir, að hrein eign sjóðsins aukist um allt að 2—3 millj. kr. á ári, svo að heimild hans til skuldabréfaútgáfu eykst allverulega ár frá ári. Gert er ráð fyrir, að skuldabréf þessi verði seld á opnum markaði með líkum vaxtakjörum og fiskveiðasjóður tók lán sitt þann 31. des. 1944 ($3\frac{1}{2}\%$).

Lán úr fiskveiðasjóði skal því aðeins veitt, að nýbyggingarráð hafi samþykkt þær framkvæmdir, sem um er að ræða, sem lið í heildaráætlun sinni um þjóðarbúskap Íslendinga.

Lánin skulu miðuð við kostnaðarverð, ef það að dómi virðingarmanna er eðlilegt, miðað við kostnaðarverð sambærilegra skipa og eigna á þeim tíma, er lánið er tekið, að öðrum kosti skal miðað við virðingarverð. Lánin mega nema allt að $\frac{2}{3}$ verðs nýrra skipa og $\frac{3}{4}$ annarra eigna. Sé um bakábyrgð hæjar- eða sveitarfélaga að ræða, færast þessi mörk upp í $\frac{3}{4}$ og $\frac{2}{3}$. Lengsti lánstíminn er 20 ár fyrir ný skip, en annars 15 ár. Þó er gert ráð fyrir hlutfallslega hærri afborgunum en þessi lánstími segir til um, bæði með því, að afborganir af lánnum séu hærri fyrstu árin, og einnig með því, að gert er ráð fyrir, að lántakanda, er nýtur skattahlunninda vegna framlags í verasjóð, verði skylt að verja 50% af verasjóðstillaginu til aukalegra afborgana. Gert er ráð fyrir, að sjóðurinn veiti bráðabirgðalán, meðan stendur á byggingu skipa eða mannvirkja, t. d. 80% af hinu væntanlega endanlega láni, en nánari ákvæði um upphæð bráðabirgðalánsins eftir tegund mannvirkja o. s. frv. verði sett með reglugerð.

Útlánsvextir sjóðsins eru ákveðnir hæst 2.5%, enda er það ljóst af áætlun þeirri um starfsemi sjóðsins, er fylgir þessari greinargerð, að útlánsvextir þurfa ekki að vera hærri til þess að standa straum af samanlögðum vaxtaútgjöldum sjóðsins.

Í tveimur greinum frumvarpsins (23. og 24. gr.) eru ákvæði, þar sem þeim, sem lán hafa fengið úr fiskveiðasjóði á árinu 1945 og gefin hafa verið viljrði fyrir styrktarlánnum, er gefinn kostur á að njóta viljrða þessara laga.

Þau ákvæði laganna, sem hér hefur ekki verið sérstaklega minnt á, eru að mestu leyti samhljóða ákvæðum laga nr. 34 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands, og þykir því ekki ástæða til að minnst sérstaklega á þau.